

Vissermanschokker

Tekst: Wim de Bruijn, foto's Theo Kampa

Eindelijk is er weer een schokker gebouwd. En wat voor een! Wij zijn verheugd dat er weer een keuze-mogelijkheid in het aanbod aan ronde en platbodemjachten is bijgekomen. U kunt nu, behalve uit Lemsteraken in afmetingen van 10-16 meter, weer kiezen uit zeeschouwen, Staverve jollen, Vollenhovense bollen en schokkers. Wanneer volgt de hoog-aars in het nieuwbouwpakket?

Bij Scheepsbouw Kroes in Leeuwarden is een vissermanschokker van 13,5 m. gebouwd, in opdracht en naar ontwerp van Siger Bos. Bouwer en opdrachtgever/ontwerper waren zo'n vier jaar met de voorbereidingen bezig, voordat het casco kon worden gebouwd. Een kort overzicht hoe zo'n langdurig proces kan verlopen.

Siger Bos voelt zich aangetrokken tot de rust en de ruimte van het Wad. Hij vaart al een aantal jaren in een Gipon schokker van 10,5 m. Het half afgebouwde casco liet hij afbouwen en hij bracht zelf de betimmering aan. Tussendoor kocht hij ook nog een Vollenhovense bol, timmerde die af, zeilde ermee en verkocht hem weer. Zo leer je bij en krijg je oog voor de verschillen tussen de diverse typen ronde en platbodemjachten.

De Gipon schokker is bij uitstek een 'waakzaam scheepje', gedraagt zich goed op wat ruwer water en heeft veel ruimte in de (brede) kop. Het valt hem op dat de veel scherper gebouwde Vreedenburg schokker met licht weer niet is te verslaan. Na een aantal jaren krijgt hij het gevoel dat het beter moet kunnen. Bos duikt in de handicapformule, de criteria van de Stichting Stamboek Ronde en platbodemjachten en gaat op zoek naar enerzijds snelheid, gekoppeld aan anderzijds een authentieke uitstraling. Wat kan er allemaal en is het al eerder bedacht? Wat kun je bereiken met veel enthousiasme en liefde voor platbodems en (te weinig) vrije tijd?

Als hobbyist bootjesmens komt Siger Bos wel eens bij Gerard Kroes op de werf. Hij haalt er wat materiaal, laat een klusje doen en drinkt een kop koffie mee. Gerard Kroes is vooral liefhebber van Lemmeraken. Ze raken in gesprek over aken en andere schepen en de mogelijkheden van moderne software bij het jachtontwerpen. Gerard heeft - door zijn jarenlange ervaring in het bouwen en restaureren van veel verschillende stalen schepen - veel oog voor klassieke lijnen en details. Gerard haalt Siger over om aan het ontwerpen te gaan (zie ook het kaderstukje). Ze kopen de software voor het maken van digitale lijnenplannen en plaatuitslagen. Na vele, lange avonden samen

met Gerard achter de computer is er een Lemsteraak ontworpen. Het zo maar gaan bouwen van een Lemsteraak lijkt hen echter een te grote stap. Dus ontwerpen en bouwen ze eerst samen een klassieke rondspant sloep om wat ervaring op te doen. Dat pakt goed uit.

Siger leert van Gerard dat het wel of niet stroken van de lijnen in millimeters kan zitten. Hij leert het vormen en rekken van de gangen. Hij leert dat het verschil tussen gemakkelijk bouwen of voortdurend problemen ondervinden veel te maken heeft met de nauwkeurigheid en mate van detaillering in het snijpakket. Ook blijkt de afstemming tussen ontwerp en bouwwijze een belangrijke factor.

Het ontwerp

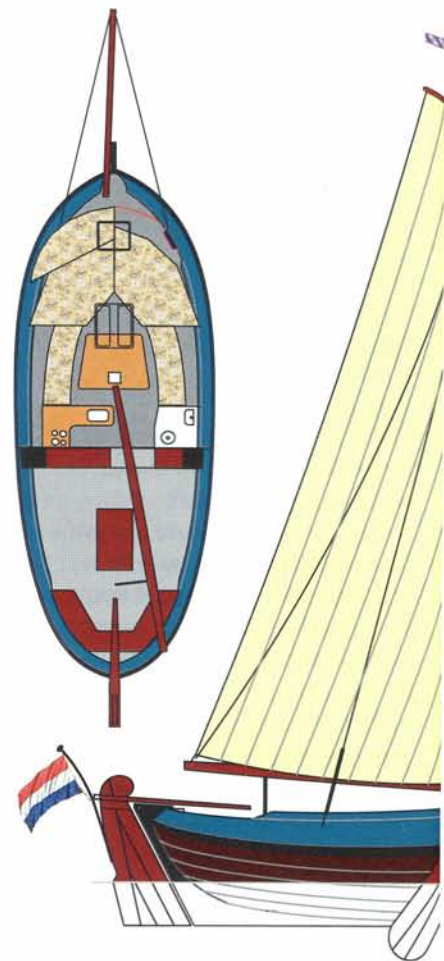
Uitgangspunt bij het ontwerp van de 13,5 m. vissermanschokker was allereerst dat het een zo snel mogelijk schip moest zijn, maar wel binnen de criteria van het Stamboek, met een authentieke uitstraling, stoer en toch met twee man/vrouw te zeilen. Daarnaast moest het een comfortabel waddenschip zijn: rechtop droogvallend en weinig buiswater overnemend.

Om ook op het Oostelijk en Duitse Wad goed uit de voeten te kunnen, mocht de diepgang niet groter worden dan 0,80 m. En tot slot, ook belangrijk, het moest een redelijk makkelijk te betaalbaar te bouwen schip worden.

Siger Bos bestudeert oude lijnenplannen, onder andere in de scheepvaartmusea van Sneek en Amsterdam, en gaat kijken in Peasens-Moddergat bij de bouw van de houten Wierumerak (in feite een schokker maar dan met twee masten).

Hij kijkt ook naar de wijze waarop zo'n schip vroeger gebouwd werd. Simpel gezegd: hoe spijkerde men de gangen op de spanten. Vormen ontstonden vroeger niet bij toeval, daar hebben praktische redenen achter gezeten, zoals het beschikbare materiaal en de wijze en volgorde van verwerken.

Terug achter de computer blijkt dat de eerste stappen bij het maken van een digitaal lijnenplan toch weer sterk overeenkomen met de wijze waarop vroeger werd gebouwd. De volgende stap is het optimaliseren van de lijnen. Het blijkt niet eenvoudig om, binnen de grenzen van de criteria van het Stamboek, een zo snel mogelijk schip te krijgen, met behoud van de traditionele lijnen. Boven water een brede kop voor extra stabiliteit. Het verloop van de gangen die onder water glad zijn en boven water met een overlap (overnaads).

Bouwer over ontwerper

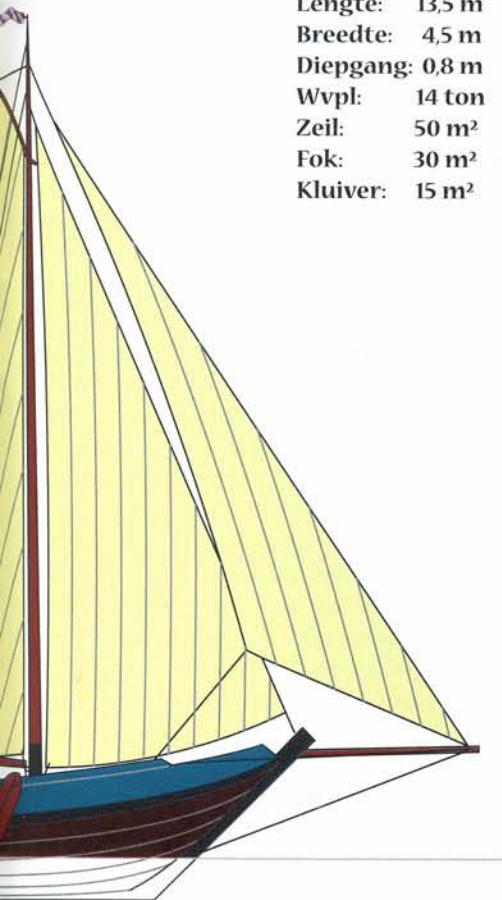
"Alweer een aantal jaren geleden ben ik in contact gekomen met Siger Bos. Hij kwam wel eens wat materiaal halen. Met de vraag waarvoor hij het gebruikte, kwamen we op zijn schokker. Hij bleef steeds vaker even staan bij de schepen die wij aan het bouwen waren en vroeg dan veel over het hoe en waarom van de dingen die we deden zoals we ze deden.

Daarbij viel het mij op dat hij vragen stelde die aangaven dat hij over de zaken nadacht. Tijdens deze gesprekken vertelde hij ook dat hij leraar wiskunde aan de Noordelijke Hogeschool was. Ik wist al dat hij bezig was zijn Gipon schokker af te bouwen. Na verloop van tijd heb ik hem aangemoedigd om samen met mij een ontwerp-programma aan te schaffen en eens aan het ontwerpen te gaan. Als leraar wiskunde en als iemand die goed met computers kon omgaan en ook nieuwsgierig was naar schepen en platbodems in het bijzonder, had ik er vertrouwen in dat dat best wel wat kon worden.

Al pratende komen we tot een ontwerp van een nieuwe 10,80 m. Lemsteraak. We hebben veel tijd gestoken in dat lijnenplan dat aan de criteria

Visserman Schokker

Lengte: 13,5 m
Breedte: 4,5 m
Diepgang: 0,8 m
Wvpl: 14 ton
Zeil: 50 m²
Fok: 30 m²
Kluiver: 15 m²

van het Stamboek moest voldoen. Om te kijken of dat door ons tot een goed bouw pakket kon worden gemaakt, besloten we eerst een 6 meter sloep te ontwerpen, te laten snijden en te bouwen. Het is een mooi bootje geworden. Dat geeft vertrouwen en een goed beginpunt voor een volgend project.

Siger had het al een tijdje over een nieuwe schokker voor zichzelf en maakte verschillende ontwerpen waar we kritisch naar hebben gekeken. Uiteindelijk zijn we half maart begonnen met het bouwen van een 13,5 m. Vissermanschokker. De tekeningen zijn inmiddels goedgekeurd door de criteria commissie van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten. Eind mei was het casco klaar. Het is een mooi stoer schip geworden met veel ruimte binnen in het schip.

De betimmering wordt door Siger zelf gemaakt, evenals de zwaarden en het roer. De mast wordt uitbesteed aan een mastenmaker. Voor Siger wordt dit het derde platbodemproject dat hij afbouwt.

Deze zomer wordt er al voorzichtig proefgevaaren op de motor, maar volgend seizoen is de schokker zeilklaar."

Werfnieuws

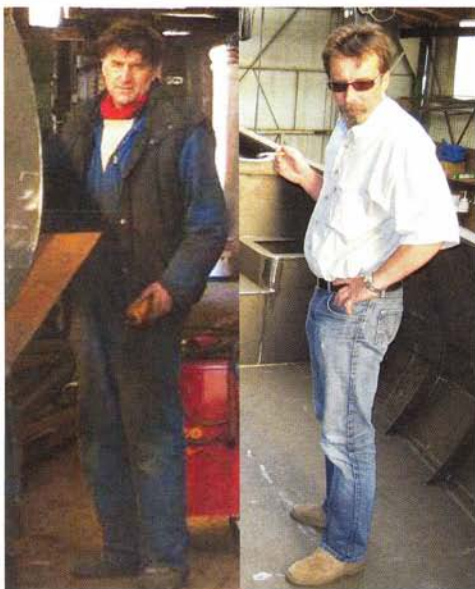
Hier gaat het niet alleen om de mooie lijnen, maar komen ook de bouwaspecten om de hoek kijken. Gerard Kroes weet precies wat er wel en niet kan met de stalen gangen.

Het resultaat van een tijdlang ontwerpen en uitwerken, is een serie lijnenplannen voor schokkers van 10, 11, 12 en 13,5 meter.

Bij een lengte van 13,5 m., een breedte 4,5 m. en een diepgang van 0,8 m. krijgt zo'n schokker een waterverplaatsing van circa 14 ton en kan ze circa 100 m² zeil voeren. Dat is te vergelijken met een Lemsteraak met een lengte van 11 tot 12 meter. Een schokker heeft, in verhouding tot zijn lengte, een relatief kort en diep onderwaterschip, dat goed is voor de manoeuvreerbaarheid. Daarnaast zorgt de relatief grote lengte voor een grote holte. De lengte van 13,5 m. levert daardoor - naast een royaal vooronder met accommodatie voor circa 8-10 personen en een stahoogte van minimaal 1,9 m. - ook nog een grote zelflozende kuip op.

De bouw

Van het lijnenplan werden digitale plaatuitslagen en een snijpakket gemaakt. Bij Gerard Kroes zijn de gangen gewalst en alle onderdelen werden tot een casco samengesteld, waarvan we hierbij enkele foto's afdrucken.

Gerard Kroes (l) en Siger Bos.

Gerard en Siger maakten samen de keuze over de afwerking en de details. Er werd zoveel mogelijk RVS verwerkt waar later roestvorming vanwege slijtplekken zou kunnen optreden. Deze details zijn op de computer getekend en ook door het snijbedrijf aangeleverd. Ze maken veel werk van de deklay-out, want straks moet gemakkelijk gevaren kunnen worden. Nu het eerste casco klaar is, kan worden gesteld dat de doelstelling

van een relatief makkelijk te bouwen schip met deze schokker zeker is gehaald.

Resultaat

Foto's zeggen meer dan vele woorden. De reacties van bezoekers op de werf zijn erg positief. Wij zien een stoere schokker met goede verhoudingen, goed afgewerkt met gevoel voor detaillering. Ruimte voor een gezin is er genoeg aan boord; eigenlijk wel voor twee gezinnen. Het vooronder kan op verschillende manieren worden ingetimmerd. Je kunt het als één grote ruimte houden, dan blijf je genieten van de gigantische ruimtewerking. Natuurlijk kun je ook kiezen voor wat schotten, zodat slaapplekken in verschillende hutten kunnen worden ondergebracht. Het kajuitschot met waterbalk staat een eind achter de mast, zodat de maximale binnenruimte is verkregen. In de kuip zien we een bun die afgedekt kan worden met een tafel, met eronder de motor. Er kunnen onder de kuipvloer zelfs enkele kooien worden gemaakt. De kuip is zelflozend, waarbij buis- of regenwater vanuit de zij naar een standpijp in de midscheeps voert. Er is alleen een pomp gemaakt in het voorhuisje waar wat water kan blijven staan. Oordeel zelf en kijk op www.platbodemzeilen.nl/schokkers of www.scheepsbouw kroes.nl.